

JUDICIARY OF ZANZIBAR

ZANZIBAR JUDICIAL MODERNIZATION PROJECT (ZI-JUMP)

ENVIRONMENTAL AND SOCIAL IMPACT ASSESSMENT (ESIA) FOR THE PROPOSED CONSTRUCTION OF INTEGRATED JUSTICE CENTER (IJC) AT TUNGUU AND DISTRICT MAGISTRATE COURT BUILDINGS AT KINDUNI, NUNGWI, JENDELE, KIJICHI AND MAKUNDUCHI IN UNGUJA UNDER THE ZANZIBAR JUDICIAL MODERNIZATION PROJECT (ZI-JUMP)

The Swahili executive for Proposed Construction of IJC and District

SUBMITTED TO:

Zanzibar Environment Management Authority (ZEMA)
Maruhubi – Malawi Road
P. O. Box 2808, Zanzibar
Tel: +255-776-055-708 | Fax: +255-242-232-467
E-mail: info@zema.go.tz

SUBMITTED BY:

Judiciary of Zanzibar
P.O. Box 160
Tel: 024-2230182, Fax 024-2232720
214 Tunguu Road.
70491 South Unguja, Zanzibar, Tanzania
Email Address: cca@judiciaryzanzibar.go.tz

PREPARED BY:

COSEP Company Ltd.
P.O Box 71940
Dar Es Salaam – Tanzania
Email: cosepltd@gmail.com

MAY 2026

MUHTASARI WA RIPOTI

UTANGULIZI

SERIKALI ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania imepata mkopo kutoka Benki ya Dunia kwa ajili ya Mradi wa Uboreshaji wa Mahakama ya Zanzibar (Zi Jump) utakaotekelezwa na Mahakama ya Zanzibar kwa kipindi cha miaka mitano kuanzia 2024 hadi 2029. Mpango wa Zi-JUMP unaandaliwa ili kuimarisha upatikanaji, ufanisi na uwazi wa huduma za mahakama zinazomlenga raia Zanzibar. Mradi una vipengele vitatu vikiwemo upatikanaji wa huduma za haki, ufanisi wa mahakama, ushirikishwaji wa raia na wadau. Mahakama ya Zanzibar (JoZ) kwa sasa inakabiliwa na miundombinu ya kizamani ambayo inazuia ufikiaji, ufanisi, uwazi na ubunifu.

Chini ya Mradi wa Uboreshaji wa Mahakama ya Zanzibar (Zi Jump), Mahakama ya Zanzibar inapanga kujenga Kituo Kikuu cha Haki Jumuishi (IJC) huko Tunguu na Mahakama za Hakimu Mfawidhi za Wilaya tano (DMCs) za Kinduni, Nungwi, Jendele, Kijichi na Makunduchi Unguja, Zanzibar. Ujenzi unaopendekezwa unatarajiwa kuwa na athari mbaya za kimazingira na kijamii ambazo lazima zishughulikiwe kabla ya kutekelezwa ili kuhakikisha kuwa mradi huo unatekelezwa kwa njia endelevu. Hii inahitaji maandalizi ya Tathmini ya Athari kwa Mazingira na Kijamii (ESIA) kwa mradi unaopendekezwa ili kushughulikia athari zinazotarajiwa za kimazingira na kijamii katika kipindi chote cha maisha ya mradi na kupendekeza hatua za kurekebisha kabla ya kuanza.

Mahakama ya Zanzibar iliagiza COSEP Company Limited kufanya tathmini ya athari za kimazingira na kijamii (ESIA) kwa majengo ya mahakama inayopendekezwa kwa nia ya kubainisha athari zinazoweza kujitokeza kutokana na mradi, kuhalalisha chaguzi bora ambazo zingepunguza au kuepusha athari mbaya zinazoweza kutokea na kubuni mpango ufao wa usimamizi wa mazingira na kijamii (ESMP) ili kushughulikia na kupunguza athari zinazoweza kuepukika na kuimarisha hatua chanya.

Waraka huu kwa hiyo, ni ripoti ya Tathmini ya Athari kwa Mazingira na Kijamii iliyotayarishwa kwa ajili ya ujenzi unaopendekezwa wa Kituo kimoja cha Haki Jumuishi (IJC) huko Tunguu na Mahakama tano za Hakimu Mkazi (DMC) za Kinduni, Nungwi, Jendele, Kijichi na Makunduchi mjini Unguja.

MAELEZO YA MRADI

Mradi unaopendekezwa unahusu ujenzi wa Kituo cha Haki Jumuishi kimoja (1) cha Tunguu na majengo matano (5) ya Mahakama ya Wilaya Kinduni, Nungwi, Jendele, Kijichi na Makunduchi kwa Unguja. Vipengele na sehemu za majengo ya IJC na DMCs ikijumuisha vifaa vinavyohusika ni kama ilivyoielezwa hapa chini:

- i) Majengo ya Mahakama za Wilaya; Kinduni, Nungwi, Jendele, Kijichi na Makunduchi
- Vipengele vya kila jengo la DMC ni pamoja na Kuingia, Kuzuka na Mapokezi, Ukanda, Chumba cha Kuogea, Masjala ya Kujaza Kielektroniki na Malipo, Hifadhi ya kumbukumbu, Ofisi ya Karani,

Hakimu wa Wilaya (x3), Chumba cha Jinsia na Unyonyeshaji, Chumba cha Msaada wa Kisheria, Chumba cha Waathirika wa Unyanyasaji wa Kijinsia (GBV), Chumba cha Dharura, Chumba cha CT, Chumba cha CT, Chumba cha CT Ofisi ya DPP, Chumba cha Wakili, Chumba cha Maonyesho, n.k. Vipengee au sehemu zote za kila jengo la DMC na eneo husika katika mita za mraba ni kama ilivyoonyeshwa kwenye Michoro ya Kiufundi. Kila jengo la Mahakama ya Wilaya litakuwa na uwezo wa kuchukua watu wapatao 120.

ii) Mahakama Jumuishi huko Tunguu

Jengo la IJC litakuwa na vitengo tofauti, yaani, Mahakama ya Rufaa, Kitengo cha Biashara, Kitengo cha Viwanda, Kitengo cha Ardhi, Kitengo cha Kuzuia Rushwa na Ofisi za Jumla. Sehemu/vijenzi vya jengo na eneo husika katika mita za mraba ni kama inavyoonyeshwa kwenye Michoro ya Kiufundi ya jengo la IJC.

SERA, MFUMO WA SHERIA NA UTAWALA

Sera ya Mazingira ya Zanzibar ya mwaka 2013, Sera ya Usalama na Afya Mahali pa Kazi ya 2012, Sera ya Serikali ya Mitaa ya Zanzibar ya 2012, Sera ya Utalii ya Zanzibar ya 2012, Sera ya Jinsia ya 2012, Sera ya Taifa ya Afya ya mwaka 2011, Sera ya Kukabiliana na Maafa ya Zanzibar ya mwaka 2011, Sera ya Nishati ya Zanzibar ya 2009, Sera ya Maji ya Zanzibar ya 5008, Sera ya Maji ya Zanzibar ya 2008. 2004, Sera ya VVU/UKIMWI Zanzibar ya 2004, Sera ya Misitu ya 1996, Mkakati wa Taifa wa Maendeleo ya Maeneo, Sera ya Uokoaji wa Moto Zanzibar na Dira ya Maendeleo ya Zanzibar (ZDV) ya mwaka 2050. Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya 1977-1995, 1997, Katiba ya Zanzibar ya 1984, Sheria ya Usimamizi wa Mazingira ya Zanzibar, Sheria ya 3 ya Usimamizi wa Mazingira ya Zanzibar, Sheria ya 3 ya Usimamizi wa Mazingira ya Zanzibar No 2050. 2015, Sheria ya Usalama na Afya Mahali pa Kazi namba 8 ya mwaka 2005, Sheria ya Mamlaka ya Serikali za Mitaa namba 7 ya mwaka 2014, Sheria ya Tawala za Mikoa namba 8 ya mwaka 2014, Sheria ya Afya ya Umma na Mazingira Zanzibar namba 11 ya mwaka 2012, Sheria ya Viwango ya Zanzibar ya mwaka 2011, Mahakama ya Ardhi namba 47 ya 199 Sheria ya Marekebisho, Namba 1 ya 2008, Sheria ya Umiliki wa Ardhi Na. 12 ya 1992 (Kanuni za Ugawaji Ardhi 2008), Sheria ya Maji Zanzibar Na. Sheria ya Umiliki (Marekebisho) Na. 15 ya 2003, Sheria ya Watu wenye Ulemavu Namba 8 ya 2022 na Sera za Ulinzi za Benki ya Dunia.

TAARIFA ZA MSINGI

Maeneo ya mradi yapo katika eneo la Shehia ya Tunguu-Tunguu, eneo la Shehia ya Kinduni-Kinduni, eneo la Shehia ya Kilindi-Nungwi, eneo la Shehia ya Jendele-Jendele, eneo la Shehia ya Mbuzini-Kijichi na eneo la Shehia ya Nganani-Makunduchi Unguja, Zanzibar. Hali ya hewa katika Kisiwa cha Unguja ni ya kitropiki, joto mwaka mzima, na kipindi cha joto zaidi kutoka Desemba hadi Machi, na kipindi cha baridi cha kuanzia Mei hadi Agosti. Joto katika kipindi cha joto zaidi (yaani Desemba hadi Machi) hufikia kiwango cha juu cha joto cha 33°C na unyevu ni wa juu. Katika hali mbaya zaidi, joto linaweza kufikia 36 hadi 38 ° C. Kipindi cha kuanzia Mei hadi Agosti, ambapo

pepo za kibiashara hutawala zaidi, zikivuma kwa wastani kutoka kusini-mashariki, ni baridi zaidi, na viwango vya juu vya 29 hadi 30 °C. Kuna misimu miwili ya mvua; moja kali zaidi, inayojulikana kama msimu wa "mvua ndefu", kuanzia Machi hadi Mei, na kilele cha Aprili, na nyingine kidogo zaidi, inayojulikana kama msimu wa "mvua fupi", kati ya katikati ya Oktoba na Desemba. Jumla ya mvua kwa mwaka ni kama milimita 1,650. Aprili na Mei ni miezi ya mvua zaidi. Chembechembe na msongamano wa gesi chafuzi pamoja na viwango vya kelele katika maeneo ya mradi vilizingatiwa kuwa vya chini kulingana na viwango vilivyotolewa na Viwango vya Zanzibar (ZBS) na WHO.

USHAURI WA WADAU

Wadau walioshauriwa wakati wa utafiti huo ni pamoja na Mamlaka ya Usimamizi wa Mazingira Zanzibar (ZEMA), Idara ya Mazingira, OSH, Idara ya Misituta, Kikosi cha Zimamoto na Uokoaji, Shirika la Umeme Zanzibar (ZECO), ZAWA, Wakala wa Barabara Zanzibar, Ofisi za Wilaya na Mabaraza yao (yaani Kati, Kusini, Kaskazini A, Kaskazini B, Magharibi A), Ofisi za Shehia na Jumuiya husika, Kituo cha Haki za Binadamu, Mahakama ya Kadhi ya Mkoa wa Zanzibar ya marekebisho kwa wakoaji, Wadau Binafsi, yaani, watumiaji wa huduma, afisa wa Dawati la Jinsia, Watu wenye mahitaji maalum (wazee, wanawake, watoto, watu wenye ulemavu). Wadau wengi waliunga mkono mradi uliopendekezwa kwa sababu ya manufaa yake kama vile fursa za ajira, kuboreshwa kwa mazingira ya mahali pa kazi, kuongezeka kwa ufanisi wa huduma za mahakama, kupunguza mlundikano wa kesi, kuboresha huduma za mahakama, kuzuia unyanyasaji wa kijinsia na unyanyasaji wa kijinsia na ukuaji wa uchumi wa mashinani. Hata hivyo, baadhi ya masuala na wasiwasi yalitolewa. Mbinu ambazo zilitumika wakati wa utafiti kwa kushauriana na washikadau mbalimbali ni pamoja na mahojiano (yaani mahojiano ya moja kwa moja ya nusu muundo), majadiliano ya vikundi na mikutano ya mashauriano ya umma.

Athari za Mazingira na Kijamii

Athari kubwa zifuatazo zimetambuliwa katika tathmini hii.

Athari wakati wa Awamu ya Uhamasishaji

Athari Chanya

- i) Fursa za Ajira
- ii) Utoaji wa soko la vifaa vya ujenzi
- iii) Kuimarika kwa usalama katika mtaa na kitongoji chake

Athari Hasi

- i) Kushuka kwa ubora wa hewa
- ii) Kelele na kuzalisha mitetemo kupita kiasi

- iii) Uzalishaji wa taka ngumu
- iv) Athari za kiafya na kiusalama
- v) Msongamano wa magari na ajali
- vi) Ongezeko la watu na maambukizi ya VVU/UKIMWI
- vii) Malalamiko na malalamiko/ migogoro ya kijamii
- viii) Usumbufu wa muda na kizuizi cha ufikiaji

Athari katika Awamu ya Ujenzi

Athari Chanya

- i) Fursa za Ajira
- ii) Ongezeko la kipato kwa wenyeji
- iii) Kuongeza mapato ya serikali

Athari Hasi

- i) Uchafuzi wa kelele
- ii) Uchafuzi wa hewa
- iii) Ongezeko la uzalishaji taka
- iv) Uharibifu wa mazingira
- v) Mabadiliko ya makazi
- vi) Ajali na majeraha
- vii) Kuongezeka kwa magonjwa na afya mbaya na VVU/UKIMWI
- viii) Kuongezeka kwa unyanyasaji wa kijinsia na ukatili wa kijinsia
- ix) Kupoteza baadhi ya mimea na wanyama

Athari wakati wa Awamu ya Operesheni

Athari Chanya

- i. Kuboresha mazingira ya mahali pa kazi
- ii. Kuongezeka kwa ufanisi kwa huduma za mahakama
- iii. Kupunguza mlundikano wa kesi
- iv. Uboreshaji wa huduma za mahakama
- v. Kuzuia unyanyasaji wa kijinsia na unyanyasaji wa kijinsia
- vi. Fursa za ajira
- vii. Ukuaji wa uchumi wa ndani
- viii. Kuongezeka kwa thamani ya uzuri wa eneo hilo

Athari Hasi

- i. Udhhibiti usiofaa wa taka ngumu na kioevu

- ii. Kuongezeka kwa magonjwa na afya mbaya na VVU/UKIMWI
- iii. Hatari za kiafya na usalama
- iv. Kuongezeka kwa matumizi ya nishati na mahitaji
- v) Matumizi yasiyofaa ya maji
- vi. Athari kwa afya ya umma

Athari wakati wa Awamu ya Uondoaji

Athari Chanya

- i) Marejesho ya tovuti
- ii) Mabadiliko ya makazi

Athari Hasi

- i) Kuongezeka kwa uzalishaji wa taka
- ii) Uchafuzi wa vumbi
- iii) Uchafuzi wa kelele
- iv) Kupoteza ajira
- v) Ajali na majeraha

HATUA ZA KUPUNGUZA NA KUIMARISHA KWA ATHARI

Baraza la Taifa la Usimamizi wa Mazingira (NEMC) linasisitiza juu ya kuepuka, kupunguza na kupanga mpango wa kupunguza athari katika utekelezaji wa mradi. Mpango wa hatua za kupunguza ni kwa ajili ya kuhakikisha kuwa utekelezaji wa mradi huu unalinda mazingira asilia na kudumisha ubora wa mazingira. Baada ya mpango, msanidi anahitajika kutekeleza hatua zilizopendekezwa za kupunguza ili kuzuia au kupunguza athari mbaya za mazingira na kijamii za mradi. Hata hivyo, hatua za uimarishaji pia hutolewa ili kuongeza athari chanya za mradi. Inapendekezwa kuwa msanidi programu ateleze hatua zilizopendekezwa za kupunguza na kufanya zoezi la ufuatiliaji wa mara kwa mara ili kupunguza athari mbaya na kuongeza athari chanya.

MIPANGO YA USIMAMIZI NA UFUATILIAJI WA MAZINGIRA NA KIJAMII

Mipango ya usimamizi na ufuatiliaji wa mazingira na kijamii inaonyesha athari, hatua zinazopendekezwa za kupunguza, taasisi zinazowajibika, na wakati unaofaa wa kuchukua hatua na makadirio ya gharama. Mpango wa usimamizi wa athari utasaidia utekelezaji wa hatua za uimarishaji na upunguzaji wa athari zilizoainishwa katika maendeleo yaliyopendekezwa ambapo mpango wa Ufuatiliaji utafuatilia ufanisi wa hatua za kupunguza. Msanidi lazima ahakikishe uzingatiaji wa mpango wa ufuatiliaji kama ilivyoonyeshwa katika Jedwali la 26 la ripoti hii.

HITIMISHO NA MAPENDEKEZO

Tathmini ya Athari kwa Mazingira na Kijamii (ESIA) inabainisha kuwa, mapendekezo ya ujenzi wa IJC katika majengo ya Tunguu na DMC katika maeneo ya Nungwi, Kijichi, Jendele, Kinduni na Makunduchi kwa Unguja yanaendana na malengo, dira na dhamira ya Mahakama ya Zanzibar. Pia inaendana na malengo ya Dira ya Maendeleo ya Zanzibar 2050 (ZDV50), sera na sheria za kitaifa. Mradi unaopendekezwa utapanua wigo wa kijiografia wa huduma za Mahakama ya Wilaya (DMC) kwa kujenga majengo matano (5) ya mahakama ya wilaya katika maeneo yaliyochaguliwa na jengo moja (1) la Kituo cha Haki Jumuishi (IJC). Kwa hiyo itaboresha upatikanaji wa Haki kupitia ujenzi wa majengo ya kisasa ya mahakama na kuanza kutoa huduma za mahakama kwa njia ya kisasa, iliyounganishwa, yenye ufanisi, uwazi na inayofikika kwa urahisi. ESIA imedokeza kuwa maendeleo yanayopendekezwa yanatarajiwa kuwa na matokeo chanya makubwa ambayo yatakuza zaidi huduma za mahakama lakini pia na baadhi ya athari mbaya. Athari hizo ni pamoja na, uchafuzi wa kelele, uchafuzi wa hewa, kuongezeka kwa uzalishaji wa taka, uharibifu wa mazingira ya kimwili, mabadiliko ya makazi, ajali na majeraha, kuongezeka kwa magonjwa na afya mbaya na VVU/UKIMWI, Kuongezeka kwa unyanyasaji wa kijinsia na unyanyasaji wa kijinsia, mmomonyoko wa udongo na kupoteza baadhi ya mimea na wanyama. Hata hivyo, athari hasi zilizobainishwa zinaweza kudhibitiwa kuhusiana na utekelezaji wa Mpango wa Usimamizi wa Mazingira na Kijamii, na Mpango wa Ufuatiliaji kama ilivyoonyeshwa katika ESIA hii.

Kwa upande mwingine, maoni na wasiwasi kutoka kwa wadau mbalimbali walioshauriwa yametoa msaada wa kutosha kwa pendekezo la ujenzi wa IJC moja na majengo matano ya DMC kwa sababu ya manufaa yake na hitaji la huduma za kimahakama huko Unguja. Maoni yao yanadokeza kuwa, ujenzi wa IJC moja na DMC tano utaimarisha upatikanaji wa huduma za mahakama, kupunguza mlundikano, kuongeza ufanisi na utoaji wa huduma bora kwa kutumia teknolojia za kisasa zikiwemo huduma za mahakama ya kielektroniki, mfumo wa kuhifadhi kumbukumbu, usimamizi wa rekodi za kielektroniki na TEHAMA kwa ufanisi kwa huduma za mahakama. ESIA hii kwa hivyo inapendekeza kwamba IJC na DMCs zinazopendekezwa zifikiriwe kwa ajili ya maendeleo.

Aidha, Mahakama inapendekezwa kwa dhati kuzingatia mapendekezo ya hatua za kupunguza na kuimarisha ili kuepuka athari mbaya za siku zijazo na kuhakikisha kuwa jamii inatambua manufaa ya mradi huo katika ngazi ya mtaa, mkoa na taifa.

Zaidi ya hayo, mapendekezo yafuatayo yametolewa:

1. Mahakama ya Zanzibar inapaswa kutekeleza mapendekezo ya hatua za kupunguza na kuimarisha zilizoonyeshwa katika ripoti hii ili kuhakikisha uendeleu wa mradi pamoja na mazingira.
2. Mahakama ya Zanzibar inapaswa kutekeleza ESMP ili kuhakikisha usimamizi mzuri wa mazingira na masuala ya kijamii katika eneo la mradi.
3. Mahakama ya Zanzibar inapaswa kufuata mpango wa ufuatiliaji ili kufuatilia ufanisi wa hatua za kupunguza na hivyo kuboresha zaidi mpango wa kupunguza. Ufuatiliaji utatumika kama njia ya kuhakikisha uzingatiaji wa viwango vya kitaifa au kimataifa.

4. Mahakama ya Zanzibar kuendesha mafunzo ya wafanyakazi na kuongeza uelewa wa jamii juu ya uhifadhi wa mazingira, masuala ya afya na usalama yanayohusiana na mradi, masuala ya afya na usafi wa mazingira, ulinzi wa mazingira ya mradi unaozunguka, na ujuzi wa ufuatiliaji wa mazingira kwa ustawi na uendelevu wa mradi wa Zi-JUM